

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне науково-експертне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-40-25, 255-45-01; факс: 255-41-86

До реєстр. № 5134 від 22.02.2021
Народні депутати України
Д. Лубінець та інші

ВИСНОВОК

на проект Закону України

«Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення кримінальної відповідальності за торгівлю людьми»

Метою законопроекту, як це зазначається у пояснювальній записці до нього, є посилення кримінальної відповідальності за торгівлю людьми шляхом вдосконалення положень Кримінального кодексу України (далі – КК).

Для досягнення вказаної мети у законопроекті пропонується: 1) доповнити об'єктивну сторону складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 149 КК, такою формою злочинного діяння, як «здійснення іншої незаконної угоди, об'єктом якої є людина»; 2) у п. 4 примітки до ст. 149 КК встановити, що відповідальність за вербування, переміщення, переховування, передачу або одержання людини за цією статтею настає незалежно від наявності згоди цієї людини на експлуатацію, якщо до неї було використано примус, викрадення, обман, шантаж, матеріальну чи іншу залежність потерпілого, його уразливий стан або підкуп третьої особи, яка контролює потерпілого, для отримання згоди на його експлуатацію; 3) у ст. 69 КК «Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом» та ст. 75 КК «Звільнення від відбування покарання з випробуванням» додати виключення щодо їх застосування у випадках засудження за торгівлю людьми; 4) підстави для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру доповнити вказівкою на вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 149 КК (зміни до ст. 96-3 КК).

Законопроект на момент його внесення до Верховної Ради України не включений до Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2021 рік, затвердженого постановою Верховної Ради України від 02.02.2021 № 1165-ІХ.

За результатами аналізу поданого законопроекту Головне управління вважає за необхідне висловити щодо його положень наступні зауваження та пропозиції.

1. У законопроекті пропонується окрім власне торгівлі людиною включити до диспозиції ч. 1 ст. 149 КК згадку про таку форму об'єктивної сторони вказаного складу злочину як «здійснення іншої незаконної угоди, об'єктом якої є людина». Таким чином, ініціатори проекту пропонують розширити коло суспільно-небезпечних діянь, які охоплюються ч. 1 даної статті.

Головне управління не заперечує проти розширення об'єктивної сторони злочину, передбаченого ч. 1 ст. 149 КК, за рахунок включення до неї незаконних угод, об'єктом яких є людина, та метою яких не є експлуатація людини. Разом з цим, слід звернути увагу на те, що запропоновані у проекті зміни не здатні забезпечити належне удосконалення даної кримінально-правової норми, оскільки зміст словосполучення «інші незаконні угоди, об'єктом яких є людина..» є не чітким та недостатньо визначеним з юридичної точки зору (зокрема, буде не можливо визначити, які із згаданих незаконних угод підпадають під поняття «інші»), що на практиці може призвести до проблем при застосуванні даної правової норми.

Окрім цього, на нашу думку, положення даної статті та положення ст. 1 Закону України «Про протидію торгівлі людьми» мають узгоджуватись між собою, зокрема, у частині визначення поняття «торгівля людьми», що потребує внесення відповідних змін до згаданого закону.

2. Дещо нелогічною виглядає пропозиція законопроекту щодо посилення кримінальної відповідальності шляхом підвищення мінімального строку покарання у виді позбавлення волі у санкції ч. 2 ст. 149 КК з «п'яти» до «шести» років. Зокрема, обґрунтування вказаної пропозиції, наведене у пояснювальній записці до законопроекту, обумовлене неможливістю застосувати у такому випадку звільнення винної особи за скоєне діяння від відбування покарання з випробуванням (див. чинну ст. 75 КК).

Поряд з цим, поданим законопроектом пропонується внести зміни до ч. 1 ст. 69 КК та ч. 1 ст. 75 КК шляхом включення до вказаних норм вказівки на торгівлю людьми, що унеможливить призначення судом більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, з подальшим звільненням від відбування покарання з випробуванням у випадках засудження за ст. 149 КК. А, отже, й підвищення за таких умов мінімального строку покарання у виді позбавлення волі у санкції ч. 2 ст. 149 КК (у редакції проекту) позбавлене сенсу.

3. Додаткового обґрунтування потребують запропоновані у проекті зміни до ст. ст. 69 та 75 КК. Пропозиція розширити перелік кримінальних правопорушень, вчинення яких виключає можливість призначення судом більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, та застосування звільнення від відбування покарання з випробуванням, торгівлею людьми (ст. 149 КК) закладає підґрунтя для подальших ініціатив щодо доповнення існуючого переліку іншими кримінальними правопорушеннями, внаслідок чого положення ст. ст. 69 та 75 КК можуть перетворитись на «мертві» норми, які не застосовуються або майже не застосовуються на практиці.

Слід також зазначити, що у поданому законопроекті доповнення ст. ст. 69 та 75 КК виключенням щодо їх застосування у випадках засудження саме за торгівлю людьми обумовлюється дослідженням питання призначення покарання судами при розгляді проваджень за ст. 149 КК. Зокрема, у пояснювальній записці до проекту зазначається, що «судами при розгляді справ про торгівлю людьми, не зважаючи на тяжкість вказаних кримінальних правопорушень, часто ухвалюються м'які вироки, а в багатьох випадках засуджені взагалі звільняються від відбування покарання з випробуванням відповідно до ст. 75 КК». Водночас, якщо слідувати такій логіці, то усі ті склади кримінальних правопорушень, які віднесені законодавцем до тяжких та особливо тяжких злочинів, за скоєння яких суди до винних осіб часто застосовують призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, та/або звільнення від відбування покарання з випробуванням, необхідно визнавати виключенням у контексті ст. ст. 69 та 75 КК.

Керівник Головного управління

С. Тихонюк

Вик.: В. Попович, Є. Корнієнко

ЕАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ТИХОНЮК СВІТЛАНА АНДРІЙВНА
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000008BF77900E1514902
Дійсний до: 28.05.2022 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 16/03-2021/173945 від 28.05.2021

523207